

روایت یک کارآفرین زن از خطوط تولید پنیر تا مدیریت تحقیق و توسعه

کارآفرینی زن و مرد نمی‌شناسد

مهرنوش امجدی گلپایگانی، از چهره‌های برجسته صنعت لبنیات کشور با بیش از سه دهه تجربه در تولید، تحقیق و توسعه، همچنان نقشی تأثیرگذار در این حوزه ایفا می‌کند. او فعالیت خود را به‌عنوان مدیر تولید در شرکت پگاه گلپایگان آغاز کرد و با دستاوردهایی همچون صادرات لبنیات به لبنان و

سوریه و راه‌اندازی خطوط تولید پنیر صنعتی، نام خود را تثبیت کرد. حضور در صنایع شیر ایران، نمایندگی فدراسیون بین‌المللی شیر و مدیریت در مجموعه‌های تحقیق و توسعه، مسیر حرفه‌ای او را غنی‌تر ساخته است. به مناسبت روز کارآفرینی، گفت‌وگویی اختصاصی با او انجام داده‌ایم.

• **اهداف و مأموریت‌هایی که انجمن صنایع لبنی در راستای رشد کارآفرینی زنان در کشور دنبال می‌کند را تشریح کنید.**

انجمن صنایع لبنی ایران مانند سایر انجمن‌های تخصصی در تسهیل روند تولید، ارتباط با نهادهای مرتبط داخلی و بین‌المللی، تسهیل صادرات و واردات و دستیابی به منافع مشترک اعضا فعالیت می‌کند.

تجربه طولانی من در صنعت لبنیات، از جمله معاونت تحقیق و توسعه و هماهنگی تولید شرکت صنایع شیر ایران و عضویت در هیئت‌مدیره انجمن صنایع لبنی، به من ثابت کرد که این انجمن یکی از معدود نهادهایی است که به‌صورت عملی به فرهیختگی و کارآفرینی زنان اهمیت می‌دهد.

امروز بیش از ۹۰ درصد نیروی انسانی این انجمن را زنان تحصیل کرده و متخصص تشکیل می‌دهند که در رشته‌های متنوعی از تولید تا بازرگانی بین‌المللی فعال هستند.

شرکت تعاونی انجمن نیز به‌عنوان بازوی اجرایی و مشورتی، با تلاش در راستای ارتقای کیفیت محصولات لبنی، حمایت از اعضا، توسعه بازارهای صادراتی و هماهنگی بین ذی‌نفعان، نقشی کلیدی در تقویت زنجیره ارزش صنایع لبنی ایران و حفظ جایگاه این صنعت در اقتصاد کشور ایفا می‌کند.

• **نخستین دستاوردهای مهم در حوزه تولید محصولات لبنی شرکت گلپایگان چه بوده است؟**

در دوران مدیریت من در بخش تحقیق و توسعه صنایع شیر ایران، پس از تحقیقات میدانی، اولین نمونه پنیر «کتیج» که در روستای کاتیج انگلستان تولید می‌شد، به ایران وارد شد. این محصول به‌عنوان پایه‌ای برای تولید پنیرهای صنعتی داخلی مورد استفاده قرار گرفت و الهام‌بخش تولید پنیرهای متنوع در کشور شد.

همچنین برای نخستین‌بار در ایران، پنیر بلغاری با هماهنگی و انتقال فناوری از کشور بلغارستان در شرکت پگاه گلپایگان تولید شد. این محصول با استقبال گسترده‌ای مواجه شد و هم‌اکنون نیز تولید آن در سایر شرکت‌های لبنی کشور در حال توسعه است.

• **اولویت‌های استراتژیک انجمن در سال‌های آینده چیست؟**

انجمن با توجه به رسالت اجتماعی خود، استراتژی‌های کلیدی مانند ترویج فرهنگ افزایش مصرف سرانه شیر و لبنیات و پیگیری اجرای مستمر طرح شیر رایگان مدارس را در دستور کار قرار داده است.

داده‌های وزارت بهداشت نشان می‌دهد که میانگین سن ابتلا به پوکی استخوان در مردان به ۳۸ سال و در زنان به ۴۰ سال کاهش یافته که یکی از دلایل آن می‌تواند کاهش مصرف سرانه شیر در کشور باشد. طرح شیر رایگان مدارس می‌تواند نقش چشمگیری در سلامت دانش‌آموزان و پیشگیری از کوتاه‌قامتی، دیابت و پوسیدگی دندان‌ها داشته باشد.

همچنین تفاهم‌نامه‌های متعددی با انجمن‌های استخوان و پوکی استخوان، پژوهشکده‌ها و مؤسسات تخصصی با هدف افزایش مصرف سرانه شیر و ارتقای کیفیت محصولات لبنی منعقد شده است.

علاوه بر این، انجمن با اعتقاد به تحقق «فرااستاندارد» در تولیدات خود، با انعقاد تفاهم‌نامه‌های همکاری با مراکز پژوهشی و سازمان‌های استانداردسازی داخلی و بین‌المللی، گام‌های مؤثری در جهت ارتقای کیفیت محصولات لبنی برداشته است.

واردات بدون واسطه از طریق شرکت تعاونی انجمن نیز در دستور کار قرار دارد تا با کاهش قیمت تمام‌شده، مصرف لبنیات در کشور افزایش یابد.

این انجمن امیدوار است با حمایت دولت و سازمان‌های ذی‌ربط، بتواند برنامه‌های خود را در راستای بازگرداندن محصولات لبنی با کیفیت و مقرون به‌صرفه به سبد غذایی خانوارها اجرایی کند.

تولید محصولات لبنی با استانداردهای بالا از دیگر اولویت‌های انجمن است. در همین راستا، با همکاری یکی از دانشگاه‌های کشور، برای اولین بار موفق به تولید استارترهای پنیر و ماست در داخل شدیم.

این انجمن همچنین از تولید مواد جانبی مورد نیاز صنعت لبنیات مانند آنزیم‌ها حمایت می‌کند تا وابستگی به واردات در این بخش کاهش یابد.

• **بزرگ‌ترین مانع سیستمی پیش روی زنان کارآفرین در کشور را چه می‌دانید؟**

هیچ مانع سیستمی برای فعالیت زنان کارآفرین در کشور وجود ندارد. در صورت وجود توانمندی، حمایت‌های لازم از آنان به عمل می‌آید.

با توجه به سابقه سال‌ها فعالیت خود در حوزه تولید و حضور در کمیسیون‌های تخصصی مرتبط با زنان، شاهد حضور کارآفرینان زن هستیم که به‌راحتی وارد عرصه تولید شده‌اند و محدودیتی برای فعالیت آنان مشاهده نمی‌شود.

حدود ۹۰ درصد از همکاران ما در انجمن را زنان فرهیخته تشکیل می‌دهند که بسیاری از آنان از اساتید دانشگاهی یا محققان پروپوزال‌های علمی هستند. با توجه به اینکه توانمندی و تخصص فردی مهم است نه جنسیت، زنان در شرکت‌های تولیدی

می‌توانند ضمن بهره‌مندی از فرصت‌های شغلی، در جایگاه‌های مدیریتی نیز ایفای نقش کنند.

• **اگر بتوانید یک تغییر قانونی یا سیاستی برای حمایت از زنان کارآفرین ایجاد کنید، آن تغییر چه خواهد بود؟**

کارآفرینی زن و مرد نمی‌شناسد. تفکیک جنسیتی، خود به ایجاد شکاف دامن می‌زند. بنابراین حمایت باید فراگیر و مبتنی بر توانمندی باشد. حمایت برابر از زنان و مردان در عرصه کارآفرینی ضرورتی انکارناپذیر است.

به جای تفکیک جنسیتی، باید بسترهای مالی و علمی برای تمام کارآفرینان تقویت شود و با پیوستن به نهادهای بین‌المللی از تجربیات جهانی بهره بگیریم. راهبرد اصلی باید مبتنی بر «حمایت برابر» و «همگرایی با استانداردهای جهانی» باشد.

حمایت مؤثر مستلزم ایجاد بسترهای مالی و علمی بهتر، مانند فرصت‌های مطالعاتی و تجربه‌آموزی در خارج از کشور است تا کارآفرینان مسیرهای طی‌شده جهانی را مجدداً تجربه نکنند.

عضویت در فدراسیون‌های بین‌المللی مانند فدراسیون جهانی شیر (IDF) که ایران سال‌هاست از آن خارج مانده، می‌تواند دسترسی به آخرین دانش روز در حوزه‌هایی چون دامپروری، کشاورزی و صنایع لبنی را فراهم کند.

۶۴ کشور عضو این فدراسیون از دانش و تجربه‌های مشترک برای توسعه صنایع خود بهره می‌برند. بنابراین بازگشت ایران به چنین نهادهایی با حمایت دولت و بخش خصوصی، به کارآفرینان زن و مرد کمک می‌کند تا با نوآوری، چالش‌های داخلی را کاهش دهند.

اتاق‌های بازرگانی در این زمینه نقش کلیدی دارند.

پیوستن به نهادهای معتبر جهانی باید در دستور کار جدی اتاق بازرگانی ایران قرار گیرد. این اقدام نه تنها زمینه انتقال فناوری را فراهم می‌کند، بلکه شبکه‌سازی بین‌المللی کارآفرینان را نیز تقویت خواهد کرد.

حمایت دولت، بخش خصوصی و نهادهای مرتبط می‌تواند چرخه کارآفرینی و نوآوری را برای تمام افراد، فارغ از جنسیت، تسهیل کند.

• **چشم‌انداز شما برای حضور زنان در رهبری کسب‌وکارهای بزرگ و استارت‌آپ‌ها در دهه آینده چیست؟**

بررسی‌ها نشان می‌دهد حمایت نهادهای حاکمیتی از طریق واگذاری مسئولیت‌های مدیریتی به زنان در وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی، نه فقط گامی نمادین، بلکه اقدامی عملی برای ایجاد بسترهای

عادلانه در عرصه اقتصادی است.

در صورت تقویت نقش زنان در سطوح بالای تصمیم‌گیری، چشم‌انداز دهه آینده را می‌توان به‌عنوان فرصتی بی‌بدیل برای حضور پررنگ‌تر آنان در رهبری کسب‌وکارهای بزرگ، استارت‌آپ‌ها و پست‌های کلیدی وزارتخانه‌ها تصور کرد.

در حالی که فضای استارت‌آپی ایران امروزه محدودیتی رسمی برای حضور زنان در جایگاه‌های مدیریتی قائل نیست، توزیع نابرابر فرصت‌ها میان زنان و مردان در سطوح وزارتی و سازمان‌های بزرگ همچنان چالشی اساسی محسوب می‌شود.

شواهد حاکی از آن است که زنان در موقعیت‌های رهبری، به‌ویژه در حوزه‌های سیاست‌گذاری، اولویت‌هایی مانند آموزش، شفافیت و مشارکت جمعی را در دستور کار قرار می‌دهند. این ویژگی‌ها می‌تواند به طراحی برنامه‌های پایدار برای رشد اکوسیستم کارآفرینی کشور کمک کند.

• **چه توصیه‌ای به سیاست‌گذاران یا فعالان حوزه اقتصادی برای بهبود فضای کارآفرینی زنان دارید؟**

در چند سال اخیر، کشورهایی مانند نروژ، فرانسه و آلمان با تصویب قوانینی حضور ۳۰ تا ۵۰ درصدی زنان در هیئت‌مدیره شرکت‌های بزرگ را الزامی کرده‌اند.

با توجه به تجربه موفق این کشورها در زمینه افزایش نقش زنان در عرصه‌های مدیریتی، در کشور ما نیز باید سیاست‌های الزام‌آور برای حضور زنان در هیئت‌مدیره شرکت‌های دولتی و خصوصی اتخاذ شود.

زن امروزی هم‌زمان نقش همسرداری، فرزندپروری و فعالیت اجتماعی را به شکل مؤثر ایفا می‌کند. این چندوظیفگی توانایی ذاتی زنان را در مدیریت چالش‌های پیچیده تقویت کرده و آنان را به عناصری راهبردی در عرصه اقتصاد تبدیل می‌کند.

هرچه میزان مشارکت زنان در نقش‌های کلیدی بیشتر شود، آنان برای پاسخگویی به مسئولیت‌های جدید، ناگزیر به استفاده حداکثری از توانمندی‌های ذهنی و تجربی خود خواهند بود.

تصویب چنین قانونی می‌تواند زمینه را برای حضور پررنگ‌تر زنان در کسب‌وکارهای نوپا، موقعیت‌های اقتصادی و حتی مناصب سیاسی فراهم کند.

افزایش تعداد زنان در هیئت‌مدیره‌ها، علاوه بر الهام‌بخشی به نسل جوان، سبب می‌شود تصمیم‌گیری در شرکت‌ها متوازن‌تر شده و اولویت‌های اجتماعی در چارچوب اقتصادی بهتر دیده شود.

کارآفرین

۱۳

A T I V E N O

یادداشت

O P I N I O N

اعظم درویش خضری

عضو مجمع کارآفرینی زنان ارزش‌آفرین

کلید موفقیت کارآفرینی زنان

کارآفرینی در دنیای امروز، به‌ویژه با گسترش فضای مجازی و تحولات اقتصادی، جایگاه ویژه‌ای یافته است. در این میان، زنان با ویژگی‌هایی چون مسئولیت‌پذیری، دقت عمل، پاکدستی و درک عمیق از نیازهای جامعه، نقش بی‌بدیلی در توسعه اقتصادی ایفا می‌کنند. ورود زنان به عرصه کارآفرینی، صرفاً ورود یک فرد به فعالیت اقتصادی نیست، بلکه تحولی در ساختار خانواده و جامعه ایجاد می‌کند. اشتغال زنان در قالب کسب‌وکارهای خانگی سبب می‌شود نقش‌ها و وظایف خانوادگی بهتر تقسیم شود، مسئولیت‌پذیری افزایش یابد و همبستگی درون خانواده تقویت شود. این روند در نهایت کیفیت زندگی را ارتقا داده و پایه‌های بنیاد خانواده را محکم‌تر می‌کند.

کارآفرینی زنان امروز به موضوعی جهانی تبدیل شده است. آمارها نشان می‌دهد از هر ۶ زن در جهان، یک نفر در پی راه‌اندازی کسب‌وکار مستقل است. اشتیاق به کارآفرینی در کشورهای کم‌درآمد ۲۸ درصد و در کشورهای پردرآمد حدود ۱۱ درصد گزارش شده است. همچنین در منطقه غرب آسیا و آفریقا از هر سه زن، یک نفر به کارآفرینی علاقه‌مند است. این آمارها اهمیت سرمایه‌گذاری در توانمندسازی زنان را آشکار می‌کند. علاوه بر این، زنان کارآفرین با نگاه دقیق به نیازهای روز جامعه و خلاقیت ذاتی خود، اغلب ایده‌های نوآورانه‌تری به بازار عرضه می‌کنند.

در سطح جهانی، کسب‌وکارهای کوچک و متوسط یکی از ارکان اصلی اقتصاد به شمار می‌آیند. برای مثال، در کشور آلمان ۵۰ درصد تولید ناخالص داخلی از طریق این کسب‌وکارها حاصل می‌شود و ۶۰ درصد اشتغال را در اختیار دارند. طبق تجربه‌ها، زنان در کشورهای با درآمد پایین و متوسط نسبت به کشورهای پردرآمد، بیشتر به نوآوری در محصولات و خدمات خود روی می‌آورند. در غرب آسیا نیز تقریباً از هر پنج کارآفرین، دو نفر محصول یا خدمتی نوآورانه عرضه می‌کنند. این نشان می‌دهد که کارآفرینی زنان، ظرفیتی راهبردی برای تحول اقتصادی کشورها به‌شمار می‌آید.

ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست. بر اساس آمار سال ۱۴۰۳، از جمعیت ۴۲۶ میلیون نفری زنان کشور، ۲۹۶ میلیون نفر در سن فعالیت اقتصادی (۱۵ تا ۶۴ سال) قرار دارند. زنان در گروه سنی ۲۵ تا ۲۹ سال با مشارکت اقتصادی حدود ۲۶ درصد، بیشترین حضور را در بازار کار دارند. اشتغال زنان نه تنها سطح رفاه خانوار را بالا می‌برد، بلکه با گسترش توانمندی‌های مالی آنان، به کاهش فقر اجتماعی کمک شایانی می‌کند. با این حال، تحقق کامل ظرفیت‌های کارآفرینی زنان بدون حمایت‌های جدی دولتی ممکن نیست. دسترسی به منابع مالی، آموزش‌های تخصصی، سیاست‌های حمایتی کارآمد و بسترهای قانونی مناسب، از جمله نیازهای بنیادین این مسیر محسوب می‌شود. در سال‌های اخیر، اقدامات مثبتی چون معافیت‌های مالیاتی، اعطای وام‌های کم‌بهره و تعریف مشاغل خانگی در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی انجام شده است. توسعه و تعمیق این حمایت‌ها می‌تواند زمینه‌ساز حضور گسترده‌تر زنان در اقتصاد ملی باشد و در بلندمدت به یکی از ابزارهای مؤثر در مقابله با بیکاری و فقر اجتماعی تبدیل شود.

مهین داوری

روزنامه نگار